

5. Моляко В.О. Психологічна теорія творчості / В.О. Моляко // Обдарована дитина ; [ред. О.В. Губенко]. – К. : Социс-Прес, 2004. – № 6. – С. 2-9.
6. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры. Записки педагога / Г.Г. Нейгауз ; [ред. Д.В. Житомирский]. – М. : Гос.Муз.Изд., 1958. – 269 с.
7. Новиков А.М. Методология учебной деятельности / А.М.Новиков. – М. : Издательство «Эгвес», 2005. – 176 с.
8. О работе концертмейстера: [методическое пособие кафедра концертмейстерского мастерства] / Ред.-составитель М. Смирнов. – М. : Музыка, Московская гос. консерватория им. П.И. Чайковского, 1974. – 160 с.
9. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей / Б.М. Теплов ; [Ред. Л.И. Генсировская]. – М.-Л. : Академия пед. наук РСФСР, 1947. – 335 с.
10. Федорович Е.Н. Основы музыкальной психологии : [учебное пособие] / Е.Н. Федорович, Е.В. Тихонова. – Екатеринбург.: Уральская гос. консерватория им. М.П.Мусоргского , 2010. – 218 с.

Анотація

У статті розглядається проблема педагогічних умов, що сприяють формуванню творчого потенціалу майбутніх концертмейстерів.

Аннотация

В статье рассматривается проблема педагогических условий, что способствуют формированию творческого потенциала будущих концертмейстеров.

Summary

The problem of pedagogical terms which assist future concertmasters in forming creative potential is examined in this article.

Ключові слова: педагогічні умови, творчий потенціал, навчання концертмейстерської майстерності, виховання музиканта-піаніста.

Ключевые слова: педагогические условия, творческий потенциал, воспитание пианиста-концертмейстера, обучения в классе концертмейстерского мастерства.

Key words: pedagogical wor, creative development, development of pianist-concertmaster, education of musician.

Подано до редакції 04.10.13.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Курлянд З.Н.

УДК 37.03-372.461-669-057.21

© 2013

Очеретна О.Ю.

АКТУАЛІЗАЦІЯ МОТИВАЦІЇ ЯК ОДНА З УМОВ ФОРМУВАННЯ АКМЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах розширення академічних свобод, самостійності, варіативності й альтернативності змінюється стратегія підготовки фахівців: їх необхідно готувати відповідно до потреб діяльності регіону, потреб працедавців, запитів суб'єктів ринкових відносин, подолання суперечності між теорією і реальним життям. Сьогодні людина повинна психологічно готуватися до необхідності швидко опановувати навички й виконувати різні функції, тобто бути універсальним працівником. Ринок праці визначає, що головним стає не кількість знань, що, звичайно, важливо, а здатність вирішувати проблеми, уміти виявляти себе в непередбачених ситуаціях. Отже, для формування акмеологічної культури молоді необхідні інструментальні знання, практичні навички й прагматичне мислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування акмеологічної культури майбутніх інженерів у процесі професійної підготовки у вищому навчальному технічному закладі дозволяє зробити такі висновки.

Проблема формування особистості інженера електрозв'язку сьогодні є актуальною педагогічною проблемою, що потребує ретельного вивчення й вирішення. Її актуальність обумовлена потребою суспільства, що зростає, у творчій особистості фахівця; в її фундаментальній акмеологічній грамотності; а також безупинно розвиваючою особистісною акмеологічною якістю, або культурою, тому що прагнення до досягнення особистістю свого найвищого професіонального рівня тісно пов'язане і є запорукою того, щоб стати дійсно конкурентноспроможним фахівцем. Недостатня теоретична й практична розробленість системи формування акмеологічної культури майбутніх інженерів електрозв'язку у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі суголосно пов'язана із зазначеною проблемою.

Сьогодні технічні вищі навчальні заклади орієнтуються на ринок освітніх послуг, між ними виникають конкурентні відносини. Ринок вимагає від вищих навчальних закладів відповідної стратегії й тактики діяльності на ринку освітніх послуг.

Це пояснюється такими положеннями:

- вищий інженерно-технічний навчальний заклад є одним з основних виробників;
- освітніх послуг, і його самостійна діяльність на ринку освітніх послуг пов'язана з підготовкою кваліфікованих кадрів, що має велике значення для економіки країни;

- підготовка кваліфікованих кадрів відбувається за безпосередньої наявності студента, який так само, як продавець, буде пропонувати свою робочу силу як товар на ринку робочої сили;

- «товар» вищого інженерно-технічного навчального закладу буде репрезентований на ринку робочої сили, і має орієнтуватися на потреби саме цього ринку. Можна навіть говорити про те, що ринок робочої сили для вищого інженерно-технічного навчального закладу – це первинний ринок, від якого буде залежати стан справ на ринку технічних послуг.

При організації процесу формування акмеологічної культури фахівців у вищих інженерно-технічних навчальних закладах потрібно звертати увагу на ефективність цього процесу.

Ефективність педагогічного процесу залежить від умов, у яких цей процес проходить. Особливе місце у формуванні акмеологічної культури майбутнього інженера відводиться таким педагогічним умовам, які позитивно впливають на професійний рівень та творчу самореалізацію майбутніх інженерів, на удосконалення їхньої діяльності, сприяють їх різносторонньому розвитку.

У нашій статті буде розглядатися така педагогічна умова формування акмеологічної культури майбутніх інженерів електрозв'язку, як актуалізація мотивації у процесі фахової підготовки.

У межах акмеології останнім часом можна часто зустрітися з дефініцією "акмеологічна культура", через яку забезпечується можливість успішної самореалізації людини, втілення свого творчого потенціалу, досягнення довершеності та успіху не тільки у професійній, а й у різноманітних сферах життєдіяльності (Б. Ананьєєв, В. Вакуленко, Н. Кузьміна та інші).

Поняття «акмеологічна культура» бере свій початок з розробки Б. Ананьєвим комплексного підходу в акмеології, де вчений підкреслював її великі можливості в орієнтації на єдність вивчення й реального практичного вдосконалення людини через перетворення наявного рівня розвитку у вищий, оптимальний, сполучаючи роз'єднані аспекти функціонування людини, її розвитку на життєвому шляху в різних видах діяльності [1, с. 205].

В останні роки вченими розроблено і застосовано акмеологічний підхід у дослідженні проблем різного характеру, де професійна діяльність займає чільне місце. В освіті поняття «акмеологічна культура» виступає в якості нового науково-методологічного напрямку, який стосується розробки моделей та проектів становлення людини до рівня її найвищих досягнень, удосконалення її як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності, індивідуальності. У багатьох наукових роботах акмеологічний підхід вводиться до складу методологічних підґрунть досліджень психолого-педагогічного характеру. У дослідженнях останніх десятиріч акмеологічна культура до особистісно-професійного розвитку людини розуміється як готовність до нововведень, проектування мети власної діяльності, яка націлена на високий результат, життєві успіхи, моделювання маршруту щодо професійного самовдосконалення з урахуванням своїх потенційних здібностей і потреб суспільства (В. Бранський, А. Деркач, Н. Кузьміна, С. Пожарський та ін.) [2, 4, 6].

Формування акмеологічної культури В. Вакуленко кваліфікує як "здійснення комплексного дослідження й відновлення цілісності суб'єкта, що проходить ступінь зрілості, коли його індивідуальні, особистісні суб'єктнодіяльнісні характеристики вивчаються в єдності, у всіх взаємозв'язках і опосередкуваннях для того, щоб сприяти досягненню вищих рівнів, на які може піднятися кожний" [3, с. 143].

Мета формування акмеологічної культури в межах досягнення вищих щаблів професійної компетентності представлена як вирішення низки проблемних завдань протягом досягнення "акме". При тому, що "акме" означає не кінцевий пункт життєвого руху до розвитку, а вершину, з якої відкриваються нові горизонти професійного зростання. У багатьох роботах учених - акмеологів акмеологічна культура розкривається в проектуванні шляху просування професійного руху до досягнення професійної вершини, прагнення до високого професіоналізму, вираженням якого є професійна компетентність [3, с. 144].

Ті ж роботи свідчать, що система удосконалення професійно-технічної освіти у ВНЗ може бути успішно здійснена на основі формування акмеологічної культури, де акмеологічна стратегія професійної освіти розуміється як проектування, планування і організація професійного досягнення майбутнього інженера електрозв'язку, максимальне використання його особистісного і професіонального потенціалу з застосуванням акмеологічних технологій (саморозвитку, мотиваційної та інших)

У нашій статті до уваги беруться дослідження науковців, які розглядають акмеологічну культуру як формування системи виховання та самоформування особистості (Н. Полетаєва [8, с. 180; 7, с. 90] та ін.). Вчені вбачають у здійсненні повноцінного виховання необхідність висунення його акмеологічної мети, що містить у собі цілісний розвиток підростаючої людини, формування гуманістичних життєвих цінностей, застосування методів акмеологічного впливу (вирішення акмеологічних завдань, що спрямовані на реалізацію творчого потенціалу в соціально значущій діяльності); використання акмеологічних технологій у досягненні успіху кожною людиною, становлення на акмеологічну позицію, прагнення до акмеологічної зрілості.

Формулювання цілей статті... Мета нашої статті полягала у розгляданні однієї з таких умов формування акмеологічної культури майбутніх інженерів електрозв'язку, як актуалізація мотивації. Завданням цієї

роботи є обґрунтування ефективності здійснення в навчальний процес такої педагогічної умови, як актуалізація мотивації.

Виклад основного матеріалу дослідження... Актуалізація мотивації на досягнення вищих щаблів своєї професії – передбачає розвиток інтересу студентів до навчання, зокрема не тільки до певної лекції, семінару тощо, але і до процесу здобуття знань під час створення ситуацій інтересу; прагнення до досягнення успіху; спонукання ставлення до майбутньої професійної діяльності як особистісної і соціальної цінності, усвідомлення значущості формування особистісних якостей і умінь, формування потреби в професійному зростанні. Також реалізація цієї умови стимулює майбутніх інженерів електров'язку до оволодіння системою знань про факти, явища, категорії, закономірності, принципи і методи технічної науки, знання методики проведення навчального заняття з технічних дисциплін, способів вирішення нестандартних ситуацій залежно від змінних умов, що стимулюють до пошуково-дослідницької діяльності; збагачення змісту освіти навчальною інформацією, орієнтованою на формування професійності фахівця.

К.Ушинський вважав, що перебудова процесу освіти й виховання неможлива без організації серйозної й цікавої роботи того, кого навчають, а не тяжкого механічного повторення й зубріння: дія, що повторюється, стає легше й легше, але, разом з тим, усе менше займає душу. Отже, формування позитивного відношення до професії є важливим чинником підвищення навчальної успішності студентів, а також тісно пов'язане з мотивацією студентів. Але само по собі позитивне відношення не може мати істотного значення, якщо воно не підкріплюється чітким уявленням про професію (у тому числі і розумінням ролі окремих дисциплін) і погано пов'язано із способами оволодіння нею. Мотивація студентів до навчання є однією з основних складових навчально-виховного процесу. Відтак навряд чи навчання пройде вдало, якщо будувати його тільки за принципом, зображеним у вірші "Ким бути?" В.Маяковського: "Добре бути... – хай мене навчать". Відношення студентів до обраної професії потребує вивчення цілої низки питань, пов'язаних із динамікою цього відношення, а саме це: 1) задоволеність професією; 2) динаміка задоволеності від курсу до курсу; 3) чинники, що впливають на формування задоволеності: соціально-психологічні, психолого-педагогічні, диференціально-психологічні, у тому числі і статево-вікові; 4) проблеми професійної мотивації, або, іншими словами, система ієрархія мотивів, що визначають позитивне або негативне відношення до обраної професії.

Ці окремі моменти, як і відношення до професії в цілому, впливають на ефективність навчальної діяльності студентів. Вони, зокрема, позначаються на загальному рівні професійної підготовки, і тому дана проблема входить до числа питань педагогічної і соціально-педагогічної психології. Але є і зворотня залежність: на відношення до професії, безумовно, впливають різні стратегії, технології, методи навчання; впливають на нього і соціальні групи.

Інший важливий чинник пов'язаний з мотивом творчості в майбутній професійній діяльності, потягом до творчості і тими можливостями, які представляє для цього робота за фахом. Дослідження показали, що даний чинник більш значущий для успішних, менш значущий для неуспішних студентів. Формування творчого відношення до різних видів професійної діяльності, стимулювання потреби в творчості і розвитку здібностей до професійної творчості – необхідні ланки системи професійного навчання і професійного виховання особистості.

Людина творча – homo creator, людина діюча, здатна творити. Здатність до творчості одна з властивостей притаманна людині. Студенти, читаючи книжки, поповнюють свої відомості про довколишній світ, отримують ту чи ту інформацію, яка використовується в різних галузях, таким чином зберігаючи у своїй пам'яті безліч відомостей з будь-яких галузей знань. На такому етапі дуже важлива правильно поставлена задача до творчості, правильний мотив, чітко окреслені потреби виконаної роботи і внаслідок цього свобода творчості і молодого потенціалу принесе неочікувані передбачувані результати.

Студенти – "нація" потенційна, їх прагнення досягати успіху чи проявляти ініціативу з часом гасне, тому що підтримувати такі мотиви можливо спонукаючи їх до певних дій. На основі дослідження ми зможемо прослідкувати чим саме керуються студенти у навчанні, їх мотиви до обрання навчального закладу і стимули отримання знань є різними. Стимулом може служити прагнення відкрити щось нове у вже відомому. Сам для себе студент робить глобальне відкриття у тому, чим він користувався вже роками і ніколи не замислювався. Навчально-пізнавальний процес отримує особливе значення для такого винахідника. Ще одним із стимулів є дослідницька робота. Спроба досягати чогось значущого, що матиме право існувати не лише для окремої особистості, але й стане прийнятним для будь-кого. Такими стимулами можуть бути власні роздуми покладені в основу твору, чи конструювання власної «машини часу», яка відкриє нові можливості.

Спрямованість дій будь-якого викладача визначається його прагненням і життєвою необхідністю підвищити рівень мотивації навчання студентів – від негативного і нейтрального до позитивного, відповідального, дієвого. Уміле застосування заохочення і покарання, впровадження в процес навчання дискусії, ігрових технологій. Саме вони об'єднують в собі як емоційні (ситуація успіху, цікавість викладення матеріалу, моменти змагання), так і проблемно-пошукові (постановка в ситуацію вибору, самоаналіз, нестандартність пропонованих в грі завдань, поступове підвищення їх важкості) стимули.

Переваги використання ігрових форм навчання полягають у тому, що:

по-перше, матеріал, який подається у нетрадиційній формі дозволяє студентам отримати гарну вихідну базу для самостійного дослідження дискусійних питань;

по-друге, виникає інтерес до пошуку істини, що потребує використання джерел, які містять дискусійні положення і відповідно збуджують інтерес до пізнавальної діяльності;

по-третє, набуваються уміння і формуються практичні навички для логічного, несуперечливого й аргументованого ведення дискусії, в ході якої необхідно не просто відкинути якусь думку, а обґрунтувати своє розуміння проблеми;

по-четверте розкриваються творчі можливості студентів, їх здатність до узагальнення, нахил до теоретичного аналізу, тобто формуються навички, необхідні для самостійної навчальної діяльності.

Важливим засобом розвитку мотивації у процесі професійної підготовки є також написання студентами творів з мотиваційної тематики ("Моя мрія і шляхи її досягнення", "Моя майбутня кар'єра" тощо). Передбачається, що використання студентами в ході написання творів відповідних категорій мотивації досягнення (розроблених Д. Мак-Клелландом), таких як "очікування успіху", "позитивний емоційний стан в процесі діяльності", "схвалення" (самосхвалення) інтенсифікує розвиток відповідних мотиваційних утворень (зокрема, потреби досягнення і мотивації учіння).

Оскільки суть людини проявляється в єдності біологічної, психологічної та соціальної підструктур, багато вчених поділяють потреби на біологічні, психологічні та соціальні.

Серед соціальних потреб мотивами до формування акмеологічної культури можуть бути прагнення до матеріальної винагороди, пошани. Біологічна потреба виникає у відповідь на відхилення від оптимального рівня стану організму, і відразу ж приводить в активний стан нервові центри; біологічні потреби є підвалиною життєвої винахідливості. Пізнавальна ж потреба виникає як наслідок практичної діяльності людини, в процесі якої виникає відповідна спеціалізація нервових клітин, причина якої властива усьому живому – потреба в інформації. Д.Узнадзе зазначає, що "приплив інформації потрібний для існування живих систем не менше, ніж приплив речовини і енергії"[11, с. 45].

Мотивами можуть бути предмети зовнішнього світу, уявлення, переживання, все те, в чому знайшла вираження потреба. Психологи Б.Ананьєв, О.Леонтьєв, С.Рубінштейн, Б.Теплов також вказували на взаємозв'язок потреб і мотивів, проте не зводили їх воедино, вважаючи потреби початковими, але не єдиними і не основними мотивами людської діяльності, оскільки потреба сама по собі не надає діяльності специфічної спрямованості.[9, с. 218] "В процесі громадського життя на базі потреб у людини з'являються і розвиваються інші джерела його прагнень (почуття, інтереси, погляди і переконання)", – зазначає Г. И. Шибасваа, – які спонукують людину до діяльності [10, с. 100].

Мотивацію визначають так само, як сам процес спонукання особи до будь-якої діяльності. Активність студента – це й "пусковий механізм", і результат процесу навчання. Як "пусковий механізм" активність студента – це жага нового, прагнення до лідерства, радість пізнання (мотиваційно-потребовий бік особистості), а як результат навчання – це установка на вирішення пізнавальних суперечностей, навчальних і побутових проблем – операційно-пізнавальний бік, це й готовність до виконання завдань – морально-вольовий бік.

Одним із принципових підходів в успішному перебігу пізнавального процесу у ВНЗ є корегування системи навчання, що приводить до зміни позиції студента в навчально-пізнавальній діяльності.

Згідно ідеї гуманної педагогіки, студент перестає бути об'єктом, на який здійснюється вплив різноманітними засобами, а стає суб'єктом, який спрямований на досягнення вершин своєї професійної діяльності. Даний підхід до організації навчально-виховної діяльності студентів потребує засобів, які забезпечували б його реалізацію. У навчанні такими є засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів: методи, засоби й форми навчання.

До методів, що активізують пізнавальну й практичну діяльність студентів у процесі формування акмеологічної культури майбутнього інженера електрозв'язку, належать ділові ігри, що сприяють підвищенню активності студентів у пізнавальній, практичній та творчій діяльності, формуванню в них умінь аналізувати ситуацію з погляду формулювання тактичних і стратегічних цілей і умов їхнього досягнення, самопізнання. Зазначений метод педагогічного впливу з позиції змістовності дає можливість студентові "примірити" на себе вид професійної діяльності або конкретну професію, допоможе усвідомити, як він може діяти сьогодні (самодіагностувальний аспект), і дає інформацію для міркувань про майбутнє, тобто відбувається процес набування акмеологічної грамотності, що є одним із компонентів акмеологічної культури майбутнього інженера електрозв'язку. В свою чергу, водночас, цей метод спрямований на реалізацію акмеологічної спрямованості навчального процесу.

Висновки... Отже, у нашій статті ми з'ясували, що формування акмеологічної культури студентів інженерно-технічних ВНЗ у процесі фахової підготовки залежить не тільки від рівня сформованості розумових умінь і навичок, способів розумової діяльності, але й від розвитку мотиваційно-потребової сфери особистості

студента, що разом з відношенням до професії в цілому, впливають на ефективність навчальної діяльності студентів. Ці моменти, зокрема, позначаються на загальному рівні професійної підготовки, і тому стає очевидним, що дана проблема входить до числа найактуальніших питань педагогіки вищої школи.

Беручи до уваги вищесказане, наші подальші дослідження у даному напрямі полягають в ретельному вивченні та аналізі сукупності педагогічних умов формування акмеологічної культури майбутніх інженерів електров'язку.

Література

1. Ананьев Б.Г. Психология и проблемы человекознания / Б.Г. Ананьев. – М. : Изд-во ин-та. практ. психол., 1996. – 384 с.
2. Бранский В.П. Социальная синергетика и теория наций. Основы этнологической акмеологии / В.П.Бранский. – СПб. : Политехника, 2000. – 124 с.
3. Вакуленко В.М. Вступ до акмеології педагогічної освіти : монографія / В. М. Вакуленко. – Алчевськ : ДГМІ, 2003. – 149 с.
4. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала / А. А. Деркач. – М. : МПСИ, 2004. – 752 с. – (Психологи Отечества).
5. Деркач А. Акмеология : учеб. пособие / А.Деркач, В.Зазыкин. – СПб. : Питер, 2003. – 265 с
6. Кузьмина Н.В. Методы акмеологического исследования качества подготовки специалистов : метод. пособие / Н.В.Кузьмина. – М. : Исслед. центр проблем качества подготовки специалистов, 2002. – 68 с.
7. Леонтьев А.А. Педагогическое общение / А.А.Леонтьев. – М. : Знание, 1979. – 96 с. – (Новое в жизни, науке, технике . Сер. "Педагогика и психология"; №1).
8. Полетаева Н.М. Валеологическая воспитательная система образовательного учреждения / Н.М. Полетаева. – СПб. : ЛОИРО, 2001. – 190 с.
9. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии : в 2-х т. / С. Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1989. –Т. 2. – 1989. – 239 с.
10. Шибалева Л.В. Психолого-акмеологические проблемы исследования образовательного творчества : монография / Л.В.Шибалева. – Орел : ОРАГС, 2000. – 159 с.
11. Узнадзе Д. Н. Психологические исследования / Д. Н. Узнадзе. – М. : Наука, 1966. – 451 с.

Анотація

У статті розглядається проблема формування як акмеологічної культури майбутніх інженерів електров'язку, зокрема одна з педагогічних умов, реалізація якої сприяє формуванню акмеологічної культури студентів.

Аннотация

В статье рассматривается проблема формирования акмеологической культуры будущих инженеров электросвязи, а также одно из педагогических условий, реализация которого способствует формированию акмеологической культуры студентов.

Summary

The article focuses on such problem as «acmeological culture of the future telecommunication engineers and its creation» and also on one of the pedagogical condition, realization of which helps to create acmeological culture of the students.

Ключові слова: акмеологічна культура, інженери електров'язку, педагогічна умова, актуалізація мотивації.

Ключевые слова: акмеологическая культура, инженеры электросвязи, педагогическое условие, актуализация мотивации.

Key words: acmeological culture, telecommunication engineers, pedagogical condition, actualization of the motivation.

Подано до редакції 03.10.13.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Курлянд З.Н.

УДК: 371.15+371.13+37.036

© 2013

Просенюк А.І.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі розвитку освітнього процесу, який націлений на особистісно зорієнтоване та особистісно розвивальне навчання, принципово важливого значення набуває проблема підготовки студентів – майбутніх працівників дошкільних навчальних закладів до пошукової та творчої діяльності. Це пов'язано з низкою факторів, серед яких:

- збільшення інформації як у сфері педагогічних технологій, так й у наукових галузях, які відбиваються у змісті навчальних дисциплін (це вимагає від студента опрацювання теоретичного матеріалу та засвоєння методів наукового пізнання);

- нестандартність педагогічних ситуацій, з якими стикається практик дошкільної освітньої галузі (це актуалізує необхідність занурення у педагогічну реальність, співвіднесення отриманих знань з теорією педагогічної науки, відмежовування від застарілих догматичних поглядів та активізацію творчого мислення).